

La 31 July 2008

Mantswe a tshwanang a Chip & PIN le melaetsa e rutang

1. Selelekela

Sebokeng sa Banking Association South Africa's Payment Strategy Steering Committee se neng se tshwerwe mohla la 29 Phato 2007, ho ile ha dumellanwa hore lefapha le bitswang Payment Strategy Department of The Banking Association (PayStrat) le tshwanetse ho etsa tokomane e nang le tshisinyo ya mantswe a tshwanang a Chip & PIN le melaetsa ya bohlokwa e ka sebediswang ke Indasteri tshebetsong ya yona ya bahwebi le ho rupella bareki le boikitlaetso ba dipapatso. Dikahare di reretswe hore e be tsa boleng bo phahameng le tse leng sebopehong se tlwaelehileng. Melemo ya ho sebedisa mokgwa ona wa mantswe a tshwanang ke hore molaetsa o tshwanang le o sa feto-fetoheng o fetisetswa ho batshwari ba dikarete le bareki ho thibela pherekano. Ke boikarabelo ba banka ka nngwe ho rupella bahwebi ba yona le ho tsebisa batshwari ba dikarete tsa yona mabapi le dintlha tse batsi tsa ditumellano le ditokisetso tsa bona tse kgethehileng. **TLHOKOMEDISO: Tokomane ena e ka sebediswa jwalo ka tshebediso e molemo haholo e sisintsweng e ka sebediswang ke dibanka ka boithaopo.**

2. Lesedi la Bohlokwa

Ka lebaka la hore dibanka di qadile ho fana ka dikarete tsa Chip & PIN, ho bohlokwa hore mantswe le melaetsa kaofela e sebediswang dikareteng tsa Chip & PIN e ho dumellanweng ka yona ho tla fihla letsatsing lena le hodimo e sebediswe ka tsela e tshwanang e sa feto-fetoheng Indastering kaofela. Tokomane ena e fana ka kakaretso ya mantswe le melaetsa eo ho dumellanweng ka yona nakong e fetileng (ke Forumo ya EMV) e tshwanetseng ho sebediswa Indastering, e tshehetswang ke melaetsa e sebedisitweng United Kingdom nakong eo ka yona ho neng ho thakgolwa Chip & PIN tsa bona. Ho sisinnwa hore lesedi le ngotseng tokomaneng ena le sebediswe Indastering ena jwalo ka tshupiso kapa tekanyo ha ho etswa mananeo a thupello ya bahwebi le bareki le dipapatso. Ho sisinnwa hore thepa ya ho rupella e bontshe ka ho hlaka hore na e be ke lesedi lefe le etseditweng bahwebi le hore na ke lefe le etseditweng batshwari ba dikarete.

3. Mantswe

3.1 Mantswe a Sehlooho kapa a Bohlokwa

Ha ho bolelwa ka dikarete tse sebedisang EMV, mantswe "Chip & PIN" a tshwanetse ho sebediswa ho e na le mantswe EMV kapa Smart card.

3.2 Mantswe a Eketsehileng

Ana a kenyeleditseng Sehlomathisong sa A.

Ho phaella mona nehelano ya Molaetsa wa Sehlooho le Temoso e reretsweng moifo wa bahwebi (Ref 37815) e fanwe bakeng sa thuso.

4. Beng ba Diakhaonto

4.1 Molaetsa wa sehlooho

Tsela ya ho lefella thepa le ditshebeletso ka dikarete tsa kredite le tsa debiti e a fetoha. E le hore ho sireletswe dikarete tsa ditefello mona Afrika Borwa, dikarete

Source APACS

tša Chip & PIN di tša kengwa tshebetsong haufinyane. Dikarete tsena di hloka hore bareki ba kenye PIN e kgethehileng ha ba etsa ditefello, ho e na le ho saena rasiti. Sena se tshwana le ho kenya PIN ha o sebedisa ATM kapa karete ya debiti Motjhing oo ho lefuwang ho ona (*Point of Sale*). Dibaka tse ding moo o lefang kapa dikarete tse ding di ka hloka hore o saene le ho kenya PIN.

4.2 Dipotso tse botswang kgafetsa ke batshwari ba dikarete:

Dipotso tse botswang kgafetsa ke beng ba diakhaonto le dikarabo tse sisintsweng di fanwe mona ka tlase:

4.2.1 *Ke hobaneng ke fuwa karete e ntjha ya Chip & PIN?*

Dikarete tša Chip & PIN di tlisa tsela e sireletsehileng haholo ya ho sebedisa dikarete tša debiti le krediti. Haeba karete ya Chip & PIN e lahleha kapa e utsuwa, tsamaiso ya banka ya diketsahalo tša kotsi e hlahang e tla thiba karete ena hore e se sebediswe. Bakeng sa dikarete tša Afrika Borwa ho thijwa hona ha karete ho tla etsahala ka mora hore motho a leke ka makgetlo a mararo ho kenya PIN e fosahetseng. Karete ya Chip & PIN e na le polokelo ya lesedi e fetang ya theipi ya maknete. Dikarete tša Chip & PIN di tla kgona ho tshehetsa dihlahiswa tse ntjha kapa dintjhafatso le ditshebeletso.

4.2.2 *Na ke tshwanetse ho sebedisa PIN, kaha ke rata ho sebedisa mosaeno ho fana ka tumello ya ditefello tša ka?*

Ho sebedisa PIN ho bolela hore ke wena feela jwalo ka Motshwari wa Karete ya ka rekang ka karete ya hao. Qetellong tsamaiso ena e tla sebediswa dimmarakeng tsohle tša lefatshe bakeng sa Batshwari bohle ba Dikarete le bahwebi ka mekgahlelo ho ntlafatsa tshireletso. Haeba o thatafallwa ho hopola PIN ya hao, o ka kgona ho e fetola bakeng sa nomoro eo o tla kgona ho e hopola habonolo, empa mosaeno o karete ya hao o ntse o sebetse bakeng sa ho netefatsa ditefello ho fihlela o tsebiswa lesedi le leng.

4.2.3 *Ho etsahalang haeba ke kenya PIN e fosahetseng?*

O se tshwenyehe haeba o kenya nomoro e fosahetseng – o na le menyetla e meraro ya ho kenya e nepahetseng (bakeng sa karete ya Afrika Borwa). Haeba o kenya nomoro e fosahetseng ka makgetlo a mararo ka tatellano, karete ya hao e tla 'thijwa'. Sena se thibela motho ofe kapa ofe ho sebedisa karete ya hao le ho leka ka makgetlo a mangata ho hakanya PIN ya hao. Sekerini sa motjhini lebokosong leo ho kengwang PIN se tla o bolella haeba o kenya nomoro e fosahetseng. Haeba karete ya hao e thijwa hore e se sebetse, ka kopo ikopanye le ba banka ya hao mme bona ba tla o bolella kamoo o ka thibollang karete ya hao kateng.

4.2.4 *Na ho ntse ho tla hloka hore ke saene karete ya ka e ntjha ya Chip & PIN ka lehlakoreng le ka morao?*

E, ka hobane ha se mabenkele kaofela a seng a sebedisa Chip & PIN metjhining eo o lefang ho yona, ho tla hloka hore o saene rasiti ya moreki mabenkeleng a jwalo kamoo ho leng ka teng hona jwale. Ho phaella mona, karete e ntse e tla swaepuwa (*swiped*) ho e na le hore e kengwe sebakeng seo ho nang le motjhini oo ho lefuwang ho ona.

4.2.5 *Na ke tla kgona ho sebedisa karete ena ya Chip & PIN ha ke mose ho mawatlle?*

O ntse o tla kgona ho sebedisa dikarete tsa hao ha o le mose ho mawatle jwalo ka ha o etsa hona jwale. Mekgatlo ya dikarete ya matjhaba e tla etsa bonnete ba hore Batshwari ba Dikarete ba Afrika Borwa ba kgona ho sebedisa dikarete tsa bona mabenkeleng a mose ho mawatle le metjhining ya tjhelete ya ATM jwalo ka ha ba etsa hona jwale. Sepheo sa nako e telele sa lefatshe lohle ke hore dinaha tsohle di sebedise Chip & PIN jwalo ka mokgwa boitsebahatso ba Motshwari wa Karate.

5. Bahwebi

5.1 Molaetsa wa sehlooho

Tsela eo ka yona bareki ba tshwereng karete ba lefella thepa le ho lefella ditshebeletso ka dikarete tsa krediti le tsa debiti e ya fetoha. E le hore ho sireletsoe dikarete tsa tefello mona Afrika Borwa, dikarete tsa Chip & PIN di kengwa tshebetsong. Dikarete tsena di hloka hore bareki ba kenye PIN e kgethehileng ha ba lefa, ho e na le hore ba saene rasiti. Sena se tshwana le ha ba kenya PIN ha ba sebedisa motjhini wa tjhelete wa ATM kapa ha ba lefa ka karete ya debiti. Sena ha se nke sebaka sa dikarete tse saenwang tse sebediswang hona jwale.

5.2 Dipotso tse atisang ho botswa ke Bahwebi

Dipotso tse atisang ho botswa ke moifo wa Bahwebi le dikarabo tse sisintsweng di fanwe mona ka tlase.

5.2.1 *Ke tseba jwang haeba moreki a na le karete ya Chip & PIN?*

Dikarete tsa Chip & PIN di na le chip (sebaka se senyenyane se kentsweng tshepe) ntlheng e hodimo ka letsohong le letshehadi ka lehlakoreng le ka pele la karete. Sena se bolela hore chip e tshwanetse ho kengwa motjhining e seng ho swaepuwa (*swiped*).

5.2.2 *Na bareki ba tshwanetse ho kenya PIN bakeng sa ditefello tsohle tsa thepa ka karete ya Chip & PIN, ka mantswe a mang, ha ba lefella ka dikarete tsa debiti le krediti?*

E, ba tshwanetse.

5.2.3 *Ditefello di sebetswa jwang ka dikarete tsa Chip & PIN?*

Bakeng sa karete efe kapa efe e nang le chip, latela ditaello tse sekerening sa motjhini wa tjhelete oo ho lefuwang ho wona. Motjhini wa tjhelete oo ho lefuwang ho wona o tla o bolella seo o lokelang ho se etsa, hore o kope PIN kapa ho tswela pele o kopa mosaeno. Karete e ntse e tla saenwa ka morao.

Ha dikarete di ntse di nkelwa sebaka ke tse ding, ho ka ba le dikarete tse nang le Chip empa di ntse di batla hore ho saenwe. Haeba motjhini wa tjhelete oo ho lefuwang ho wona o kopa mosaeno, o se tshwenyehe, sena se nepahetse. Latela feela ditaello tsa motjhini.

5.2.4 *Ke mang ya tshwanetseng ho kenya PIN?*

Ka dinako tsohle bareki ba tshwanetse ho ikenyetsa PIN ya bona. Motjhini wa tjhelete oo ho lefuwang ho ona o tla laela moreki hore a kenye PIN. Haeba bareki ba batla hore o ba kenyetse yona, o tshwanetse ho ba hlalosetsa hore ho etsa

jwalo ha ho a sireletseha mme o ba bontse kamoo ba ka ikenyetsang PIN ya bona ka teng.

Di-PIN ke dinomoro tsa sephiri mme di lokela ho bolokwa e le sephiri jwalo! Motjhini o monyenyanane o nang le dikonopo tseo ho toboketswang PIN o kentswe tshireletso ka hare e le ho tiisa hore di lula e le sephiri. Haeba u na le motjhini o monyenyanane o nang le dikonopo tseo ho toboketswang PIN o nang le thapo e telele e bonolo, fetisetsa motjhini ona ho moreki e le hore a o tshware ho yena le ho pata motjhini ona ka mmele wa hae. O ka thusa ka hore o be bohlale, o se shebe bareki nakong eo ba kenyang PIN ya bona. Le ka mohla o se dumelle moreki hore a o bolelle PIN ya hae – esita le haeba a batla ho o bolella yona.

Haeba moreki a nahana hore ho na le motho ya ileng a mo bona ha a kenya PIN ya hae, o tshwanetse ho mo eletsa hore a fetole PIN ya hae ka ho ya Bankeng ya hae.

5.2.5 *Ke tshwanetse ho etsa eng haeba moreki a lebetse kapa a sa tsebe PIN ya hae?*

Qalong ha ho ntse ho ntshwa dikarete tsa Chip & PIN, o tla fumana hore bareki ha ba hopole di-PIN tsa bona. Dikamelotse tse fapaneng di ka hloka hloka bakeng sa dikarete tse fapaneng, ho ya ka banka e ntshang karete (mofani wa karete). Hang ha o kentse karete motjhining wa tjhelete oo ho lefuwang ho ona mme o fihla ntlheng eo ho kopuwanang PIN, mme moreki a bontsha hore ha a hopole PIN ya hae, latela ditaello tsa motjhini. Dikarete tsa dibanka tse ding di tla ntsha taello e hanang ho tswela pele ka tefello motjhing wa tjhelete oo ho lefuwang ho ona, athe dikarete tse ding di ka dumella ho tswela pele ka tefello empa o sebedisa mosaeno le/kapa theipi ya maknete karete.

Moo karete e ntshang molaetsa wa ho hana ho tswela pele ka tefello, keletso e molemo haholo e ka ba ho kopa motshwari wa karete hore a ikopanye le mofani wa hae wa karete ena kapa ho ya lekaleng le haufi la banka e le hore ho setwe botjha PIN ena.

Ho tla ba molemo haholo hore bareki ba sebedise tsamaiso ena hang-hang – qoba ho kopa hore motjhini o hlokomolohe karolo ya ho kenya PIN ntle le haeba sena se dumellwa ke mookamedi mme e tla ba feela mabakeng ao sena se ka kgonehang. Haeba moreki a re o lebetse PIN ya hae, o hle o ntshe mahlo a ntjhotjho bakeng sa karete eo le ho hlahlobisisa tshaeno ya hae – e seng mohlomong moreki o re ha a tsebe PIN ya hae, ka hobane e le karete ya boshodu.

5.2.6 *Ke tseba jwang hore PIN e thibilwe?*

Ha karete e kengwa motjhining wa POS, haeba PIN e thibilweng, hang-hang tefello ka karete ena e tla hanwa. Ho tla ya ka mofuta wa motjhini wa tjhelete oo ho lefuwang ho ona, sekerining ho tla hlaha o mong wa melaetsa e latelang, "Tekanyetso ya PIN fetilwe", "Tekanyo e Fetilwe" kapa "Tefello e hannwe, ka kopo ikopanye le mofani". Ka ho tlwaelehileng sena se bolela hore moreki o kentse PIN e fosaheseng ka makgetlo a mararo ka tatellano (bakeng sa karete ya Afrika Borwa) mme ka nakwana karete e entswe hore e se kgone ho sebetsa. Bakeng sa dikarete tsa dinaha disele, makgetlo a ho leka ho kenya PIN a ka nna a fapana. Motjhini wa tjhelete oo ho lefuwang ho ona o tla o bolella haeba tefello ka karete ena e ka etswa ka tshaeno kapa ho hloka hloka hore moreki a lefe ka mokgwa o fapaneng.

O tshwanetse ho eletsa bareki hore ba founele dibanka tsa bona mme tsona di tla ba bolella kamoo ba ka thibollang hape PIN ena kateng.

5.2.7 *Ditefello tse hanwang – ho ka etswa eng?*

Ditefello di tla hanwa haeba moreki a kenya PIN e fosahetseng ka makgetlo a mararo ka ho tatellano. Ho phaello mona, ditefello di tla hanwa ka mabaka a tshwanang a boletsweng pele.

5.2.8 *Ho kgutlisetswa tjhelete*

Motshwari wa karete o tshwanetse ho ba moo bakeng sa ho kgutlisetswa tjhelete. Haeba tefello e netefaditswe ke PIN, ka ho tlwaelehileng sena se tla bontshwa rasiting. Ho ya ka melao e fapaneng bakeng sa mefuta e fapaneng ya dikarete le dibanka, PIN e ka kopuwa kapa e ka nna ya se kopuwe motjhining wa tjhelete oo ho lefuwang ho wona ho qetella tefello.

5.2.9 *Ho amohela dikarete tse nang le theipi ya maknete*

Batshwari ba bang ba dikarete, ka ho kgethehileng ba tswang dinaheng tse ding ho ka etsahala hore ba se be le dikarete tsa Chip & PIN. E le hore o thuse batho bana, o ka tswela pele ho amohela dikarete tsena ka tsela e tlwaelehileng. Dikarete tsena tse nang le theipi ya maknete di ka amohelwa motjhining wa tjhelete oo ho lefuwang ka dikarete tsa Chip & PIN, ka lebaka lena ha ho hlokahale mefuta e mmedi ya metjhini ya tjhelete eo ho lefuwang ho yona. Latela mokgwa-tshebetso bakeng sa karete ya theipi ya maknete, tshaeno, kapa PIN bakeng sa ditefello.

5.2.10 *Haeba motshwari wa karete a dumela hore ho PIN e tsejwa ke batho ba bang*

Haeba bareki ba dumela hore motho e mong o ba bone ha ba ne ba kenya PIN ya bona, ba eletse hore ba fetole PIN ya bona hang-hang. Ba ka etsa jwalo ka ka ho ikopanya le banka e ba nehileng karete e o.

5.2.11 *Ke thupello efe e lokelang ho fuwa moifo?*

Ka ho tlwaelehileng thupello e batsi ya moifo e a hlokahala pele ho tshebediso ya Chip & PIN. Bahwebi ka bomong ba tshwanetse ho etsa qeto mabapi le ditlhoko tsa bona tsa thupelo ka ho sebedisana le banka ya bona e amohelang tjhelete ya tefello.

6. Sephetho

Ho sisingwa hore ho fumaneha ha dikarete tsa Chip & PIN ho lokela ho sebetswa ka tsela eo kgwebo e ntshetswang pele ka tsela e tlwaelehileng ka "karete" e ntjha e tlang.

Sehlomathiso sa A

Mantswe a Sebediswang – Haholo-holo Bakeng sa Bahwebi

- 1. Boshodu**

Mokgwa o atileng haholo wa qhekello moo theipi ya nnete ya maknete e nang le lesedi e kopitswang ka tsela ya elektroniki le ho kgomaretswa hodima karete e nngwe e nang le theipi ya mokunyata ya maknete.
- 2. Chip**

Sekete e kopantsweng (ka mohlala, e sebediswang kareteeng ya Chip & PIN).
- 3. Ditshebeletso tsa PIN**

Ditshebeletso (phetolo ya PIN le ho notlolla PIN) di nehwa Batshwari ba Dikarete ho ba nolofaetsa ho laola di-PIN tsa bona. Phetolo ya PIN e nolofaetsa Batshwari ba Dikarete ho fetola PIN ho ba ntho eo ba ka e hopolang habonolo le ho fana ka tiisetso moo motho a tshwenyehileng ka hore PIN ya hae e bonwe ke batho ba bang. Ho notlolla PIN ho tiisetse Batshwari ba Dikarete hore kapele le habonolo ba ka kgona ho sebedisa dikarete tsa bona hape bakeng sa ditefello.
- 4. EMV**

Ditekanyo kapa maemo ao ho dumellanweng ka ona a matjhaba bakeng sa dikarete tsa tefello tsa chip, qalong di dumeletswe ke Europay, MasterCard le Visa. Ditekanyo kapa maemo a EMV a hlokomelwa ke EMVCo, mokgatlo o laolwang ke Japan Credit Bureau, MasterCard le Visa.
- 5. Faele ya Dikarete tse Utswitsweng (Hot Card)**

Lethathamo la khomphuthara le thathamisang dikarete tse lahlehileng le tse utswitsweng, tseo bonyane di ileng tsa sebediswa hanngwe ka mokunyata kapa qhekello, faele ena e fumaneha bakeng sa bahwebi ho ba thusa ho lemoha ditefello tsa qhekello le ho di thibela.
- 6. Ha ho Karete e Hlahiswang [Card-Not-Present (CNP)]**

Tefello eo mohwebi a sa hlahiseng karete ka boyona (ka mohlala, ka founu, odara ya poso kapa tefello ya karete ya Inthanete).
- 7. Ha ho kgokahano le khumphuthara**

Tsamaiso ya motjhini wa elektroniki oo ho lefuwang ho ona ha ya hokellwa mohloding wa khomphuthara e leng setsing. Theko e dumellwa motjhini o sa hokahangwa le khomphuthara ho netefatsa le Mofani wa Karete kapa moemedi wa yona. Hamorao tefello eo e fetisetse tsamaisong e sebetsana tefello.
- 8. Ho Notlolla PIN**

Tsamaiso ya ho notlolla PIN kareteeng. Ka ho tlwaelehileng tsamaiso ena e tla etswa feela hara lekala la banka.

9. Ho Thiba PIN

Tsamaiso eo karete e thijwang hore e se sebediswe ho ya pele ka mora hore ka makgetlo a itseng a latellanang ho kenngwe PIN e fosahetseng kapa PIN e hlolehe ho sebetsa, ka ho tlwaelehileng ke ka makgetlo a mararo (bona hape ho thibolla PIN).

10. Karete e Lefeletsweng e sa le pele

Bona Mokotlana wa Elektroniki.

11. Karete e Kopanetsweng (Chip & PIN)

Karete ya Chip & PIN e ntshuwa ke banka kamanong le mokgatlo oo e seng wa tjhelete (ka ho tlwaelehileng mokgatlo o nang le lebitso le tsejwang haholo), o nang le logo ya mabitso a mekgatlo ka bobedi. Mokgatlo oo e seng wa tjhelete o ka fana ka melemo e itseng ho Batshwari ba dikarete, hangata ho sebedisa tsamaiso ya dintlha.

12. Karete ya botshepehi

Dikarete tse fanwang ke mabenkele bakeng sa ho fumana meputso kapa ditheolelo.

13. Karete ya Debiti (Chip & PIN)

Karete ya Chip & PIN e hokantsweng le akhaonto ya banka, e sebediswang ho lefa dintho kapa thepa le ditshebeletso ka ho nka tjhelete akhaontong ya motshwari ya karete, hangata e hokantswe le ditshebetso tse ding jwalo ka ditshebetso tsa motjhini wa tjhelete wa ATM.

14. Karete ya Debiti Inthaneteng

Karete ya debiti eo theko e nngwe le e nngwe e tshwanetseng ho dumellwa ka mokgwa elektroniki.

15. Karete ya Chip & PIN

Karete ya Chip & PIN e na le lesedi le batsi khomphuthareng le kentsweng ho chip e kgomareditsweng polastiki, mme chip ena e ka boloka le ho sebetsa ka lesedi. PIN e sebediswa ho netefatsa hore motshwari wa karete ho tiisa hore motshwari wa karete o a tshwaneleha ho ya ka molao le hore karete ha ya lahleha kapa ho utsuwa. Ho ka etsahala hore e be le theipi e tlwaelehileng ya maknete.

16. Karete ya Kgwebo

Polelo e tlwaelehileng e akaretsang dikarete tsa kgwebo, tsa khamphani le tsa ho reka.

17. Karete ya Kgwebo / ya ho Reka

Karete e fuwang dikgwebo kapa dikhamphani bakeng sa moifo kapa basebetsi ho e sebedisa mesebetsi e amanang le kgwebo, ka mohlala, maeto le boithabiso (bona hape Karete ya Kgwebo).

18. Karete ya Khamphani

Karete eo dikhamphani tse kgolo di e nehang moifo wa khamphani ho etsa ditefello tse amanang le kgwebo (ka mohlala, maeto le boithabiso). Dikarete tsa khamphani hangata di na le ditshebetso tse ding ho feta feela ho lefa.

19. Karete ya Krediti (Chip & PIN)

Karete ya Chip & PIN e nolofaletsang motshwari wa karete hore a reke thepa kapa dintho le ho ntsha tjhelete ho fihla tekanyong e hlophisitsweng e sa le pele.

20. Karete ya Mokunyata

Karete e hatisitsweng, ya ngolwa kapa ho kengwa khoutu hore e bonahale jwaloka karete ya nnete.

21. Karete ya Tefiso (Chip & PIN)

Karete ya Chip & PIN, mantswe a kenyeletsang tlamo kapa boikarabelo ba ho lefa akhaonto ka ho feletseng bofelong ba nako e behilweng.

22. Kgokahano le khomphuthara

Tsamaiso ya motjhini wa elektroniki oo ho lefuwang ho ona e hokahane le mohlodi wa khomphuthara e leng setsing ho hlahloba Motshwari wa Karete le dintlha tsa akhaonto le Mofani wa Karete, kapa moemedi, pele ho dumellwa tefello. Dintlha tsa ditafello di fetisetswa ka ho iketsahalla tsamaisong ya ditafello, e bang ke hang hang kapa hamorao.

23. Mantswe a fatilweng

Mantswe a hatisitswe ka tsela eo a keneletseng polastiking ho e na le hore e be feela setshwantsho bokahodimong ba karete.

24. Mekgatlo ya Dikarete

Ka ho tlwaelehileng dibanka ke ditho tsa mekgatlo e tshwanelehang bakeng sa ho ntsha dikarete le ho amohela ditafello tse etswang ka karete. Mehlala ke ena: Visa, MasterCard, American Express le Diners Club International.

25. Moamohedi

Banka e thaothang mabenkele le bafani ba bang ba ditshebeletso ho amohela tefello ka dikarete. Baamohedi ba sebetsa ditafello tsa bareki le ho di fetisetsa tsamaisong e dumellang ho lefuwa ha tjhelete ya thepa e nkuweng kapa ditshebeletso.

26. Mofani wa Karete

Banka kapa khamphani e fang bareki Karete ya Chip & PIN, e nang le boikarabelo ba tjhelete bakeng sa tefello e entsweng ka karete ena.

27. Mofuta wa Tumello (Type Approval)

Sebaka sa tshebetso ya Type Approval ke sebaka seo ho etswang tsamaiso ya ho hlahloba ho ikamahanya le Ditaello tsa EMV. Type

Approval e fana ka tekanyo e eketsehileng ya tshepo mabapi le hore ditshebetso tse ka hare le boitshwaro bo tshwanang pakeng tsa ditshebetso tse tshwanang bo fihleletswe.

28. Mohwebi

Mokgatlo (ka ho tlwaelehileng mohwebi: ka mohlala, lebenkele, restjhirente kapa khamphani ya poso) e amohelang karete ho nolofaletsisa ditefello.

29. Mokgwa o Mong o ka Sebediswang (Fallback)

Tefello e netefatswang ka mokgwa o mong ntle ho o fumanwang karete le motjhining. Tikolohong e tswelang pele ya Chip & PIN, ho balehela mokgweng wa ho saena, ho kenya nomoro kapa pampiri ho ke ke ha kgothaletswa mme qetellong o tla nyamela ka ho feletseng.

30. Mokgwa wa ho Netefatsa Motshwari wa Karete [Cardholder Verification Method (CVM)]

Mokgwa wa ho lemoha hore na motho ya fanang ka karete ke mong a yona ka sebele kapa tjhe. Ka mohlala, sena se ka etswa ka ho sebedisa PIN kapa tshaeno lebenkeleng kapa ka PIN motjhining wa tjhelete wa ATM.

31. Mokotlana wa Elektroniki

Karete ya ho lefa lebenkeleng e kentsweng tjhelete e ka sebediswang bakeng sa ditefello tsa thepa le ditshebeletso. Ke khetjhe ya mofuta o mong. Karete ena e ka lahlua kapa ya kengwa tjhelete hape, empa boemong ka bong tjhelete e kentsweng karete e a fokotseha ha ho ntse ho lefuwa.

32. Motjhini oo ho Lefuwang ho Ona [Point-Of-Sale (PoS)] (kapa Ntlha ya Tshebeletso [Point of Service])

Sebaka seo moreki a rekang thepa ya hae.

33. Motjhini o monyenyanane o nang le dikonopo tsa ho kenya PIN

Motjhini o monyenyanane o nang le dikonopo oo Motshwari wa Karete a ka kenyang PIN ya hae ho ona ho dumella tefello. Motjhini ona o nang le dikonopo o ka kgomaretswa tafoleng kapa e ka ba o jarehang. Motjhini ena e nang le dikonopo ho bolelwa ka yona e le Disebediswa Tsa ho Kenya PIN (PED).

34. Motjhini wa ho Itshebeletsa [Self Service Device (SSD)]

Ke motjhini oo moreki a se nang motho ya mo hlokometseng oo a ka latelang ditaello tsa ditefello. Mehlala ya ditefello tse jwalo e kenyelletsa ho ntsha tjhelete/ho fumana voutjhara ka ho kenya tjhelete, ho lefa motho e mong, ho reka le/kapa ho fumana lesedi mabapi le akhaonto

35. Motjhini wa ho Lefa wa PoS

Motjhini wa elektroniki o sebediswang ho amohela le ho sebetsa ka dikarete tsa ditefello sebakeng seo ho nang le motjhini oo ho lefuwang ho ona (*point-of-sale*).

36. Motjhini wa Tefello o Sebediswang ke Motshwari wa Karete [Cardholder Activated Terminal (CAT)]

Motjhini oo ho lefuwang ho ona o sebediswang ke Motshwari wa Karete mme o sa hlokomelwa ke setho sa moifo lebitsong la mohwebi. Tshebetso ena e bitswa Motjhini wa ho Itshebeletsa (Self Service Device (SSD)).

37. Motshwari wa karete

Motho ya fuweng karete ya ho lefa.

38. Netefatso

Lenaneo le netefatsang hore karete le/kapa lesedi la bohlokwa le hatisisweng kareteng ha le a fetolwa ka bolotsana kapa ho kenakenana le karete kapa lesedi lena le hore lesedi lena le karete di nepahetse.

39. Phetolo ya PIN

Bokgoni ba Motshwari wa Karete ba ho kgetha PIN e fapaneng le e hlaisitsweng ke mofani wa karete ka tsela efe kapa efe.

40. PIN

Personal Identification Number (Nomoro ya Boitsebahatso ba Motho). Sehlopha sa dipalo, ka ho tlwaelehileng ke di-dijiti tse nne kapa tse hlano ka tatellano, tse sebediswang ke Motshwari wa Karete ho netefatsa boitsebahatso motjhining oo ho lefuwang ho ona kapa motjhining o sebediswang ke moreki, jwaloka motjhini wa tjhelete wa ATM. Nomoro e etswa ke Mofani wa Karete a sebedisa tsamaiso e sireletsehileng ya khomphuthara nakong eo karete e fanwang ka lekgetlo la pele mme e ka fetolwa ke Motshwari wa Karete hamorao (bona phetolo ya PIN).

41. Qhekello e Tshetseng ho Meedi (Chip & PIN)

Karete ya qhekello ya Chip & PIN, kapa ho sebedisa nomoro ya karete, naheng e nngwe ntle ho naha eo karete e ntshitsweng ho yona.

42. Sebediswa se Amohelang Karete [Card Acceptance Device (CAD)]

Sebediswa se sebediswang ho hokana le Karete ya Chip & PIN nakong ya tshebediso.

43. Tefello ho PoS

Ditefello tse etswang sebakeng seo ho nang le motjhini oo ho lefuwang ho ona.

44. Theipi ya maknete

Theipi ya maknete eo hona jwale e bonahalang karolong e ka morao ya dikarete tsohle tseo ho lefuwang ka tsona tse fanwang ke mekgatlo ya ditjhelete. Theipi ena e na le lesedi la bohlokwa la moreki le lesedi la akhaonto, ka ho tlwaelehileng boholo ba lesedi lena bo hatisiswe kareteng.

45. Tshebediso

Lenaneo le kentsweng kareteng ya Chip & PIN e laolang boitshwaro ba karete ya Chip & PIN.

46. Tumello

Lenaneo leo ho lona mohwebi (kapa Motshwari wa karete ka ATM) a kopang tumello ho tswa ho Mofani wa Karete bakeng sa hore karete ena e sebediswe bakeng sa tefello e itseng.